

WŁODZIMIERZ ZAJĄCZKOWSKI (1914–1982)

Włodzimierz Zajączkowski urodził się 21 lipca 1914 r. w Wilnie, w rodzinie urzędniczej. W r. 1933 ukończył Państwowe Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie, po czym na dalszą naukę wyjechał do Krakowa. Tu zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego, by pod kierunkiem wybitnego orientalisty, profesora Tadeusza Kowalskiego, odbywać studia w zakresie filologii orientalnej. Ukończył orientalistykę w 1937 r., uzyskując tytuł magistra na podstawie pracy pt. *Zapożyczenia arabskie i perskie w języku zachodniokaraïmskim*. Oprócz studiów orientalistycznych ukończył też w 1938 r. studia historyczne pracą magisterską pt. *Chan tatarski Krym Gerej i Polska*. Od 1936 r., jeszcze jako student, podjął pracę w charakterze asystenta w katedrze filologii orientalnej UJ.

Wybuch wojny przerwał pracę Włodzimierza Zajączkowskiego w Krakowie. Udał się do rodzinnego Wilna, gdzie znalazł zatrudnienie jako nauczyciel historii w jednej z szkół średnich.

Po wojnie, w 1946 r., powrócił do Krakowa, gdzie początkowo pracował w biurach Polskiej Akademii Umiejętności. Równocześnie przygotowywał rozpoczętą jeszcze przed wojną rozprawę doktorską zatytułowaną *Turcy — Gagauzowie — historia, język, etnografia*. W czerwcu 1949 r. Zajączkowski uzyskał stopień doktora, a w listopadzie tegoż roku rozpoczął ponownie pracę w Katedrze Filologii Orientalnej UJ, już jako starszy asystent. W 1953 r. objął stanowisko adiunkta, a od 1955 r. mianowany został docentem. Otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego w 1969 r., a na profesora zwyczajnego w 1980 r. Od 1973 r. nieprzerwanie kierował Zakładem Turkologii w Instytucie Filologii Orientalnej UJ. Nagła śmierć w dniu 3 września 1982 r. przerwała pełną aktywności działalność naukową i dydaktyczną profesora Zajączkowskiego.

Dorobek naukowy Włodzimierza Zajączkowskiego obejmuje około 180 prac. Są wśród nich dwie monografie poświęcone ludom tureckim, a mianowicie: *Język i folklor Gagauzów z Bułgarii* (Kraków 1966) oraz *Język i folklor Tatarów z Dobrudży rumuńskiej* (Wrocław 1975). Obydwie te prace wraz z szeregiem artykułów poświęconych Gagauzom, jak np. *Terminologia zwierząt domowych u Gagauzów* (1953), *Gagauskie teksty folklorystyczne* (1960), *Пословици и поговорки гэгэгэгов из Болгарии* (1964), pokazują ogromną wiedzę i znanostwo zagadnień ludów tureckich na Bałkanach. Drugą dziedziną, której W. Zajączkowski poświęcił wiele swych prac, jest tematyka karaïmska. W pierwszej kolejności należy wymienić udział w pracach nad przygotowaniem oraz współautorstwo *Słownika karaïmsko-rosyjsko-polskiego*, wydanego w Moskwie w 1974 r. Liczne artykuły Zajączkowskiego poświęcone językowi karaïmskiemu oraz dziejom ludności karaïmskiej zamieszkującej Polskę i Litwę mają ogromne znaczenie dla badań nad tą turekojęzyczną nacją. Są to m.in.: *Z poezji ludowej tatarsko-karaïmskiej na Krymie* (1961), *Karaïmsche kultische Lieder* (1976), *Z dziejów gminy karaïmskiej w Łucku* (1939), *Zapożyczenia litewskie w języku karaïmów trockich* (1948), *Legends i podania karaïmskie* (1949).

Przedmiotem zainteresowań Włodzimierza Zajączkowskiego stały się również zagadnienia onomastyki. Należy tu wspomnieć takie prace, jak: *Contributions à la*

toponymie turque de la Crimée (1955), *Die türkmenischen Personennamen* (1972), *Ze studiów nad toponomastyką turecką Krymu* (1950).

Z uwagą śledził Zajączkowski działalność naukową innych orientalistów, co znalazło odzwierciedlenie w liczbie około 70 recenzji i notek bibliograficznych opublikowanych w różnych czasopismach naukowych. Zainteresowanie to odniósł też do dorobku poszczególnych badaczy, opracowując szczegółowe bibliografie ich prac, m.in.: *Bibliografia polskich prac orientalistycznych* (1957; współautorstwo), *Bibliografia prac H. Seraji Szapszała* (1939), *Bibliografia Tadeusza Kowalskiego* (1953), *Bibliographie des travaux de Tadeusz Lewicki* (1970). Kilka swoich artykułów poświęcił też profesor Zajączkowski przedstawieniu sylwetek polskich i zagranicznych badaczy Orientu — *Prof. Dr. Tadeusz Lewicki* (1971), *Seraja Szapszał (8 V 1873–18 XI 1961)* (1962), *Gyula Németh (1890–1976)* (1977), *Abmet Caferoğlu (1899–1975)* (1975).

Nie można nie wspomnieć o popularyzatorskiej działalności uczonego, której dowodem są takie artykuły, jak: *Dorobek polskich uczonych w zakresie badań Wschodu muzułmańskiego w 1. poł. XX w.* (1949), *Polscy miłośnicy Wschodu* (1972), *Polski dorobek piśmienniczy w dziele popularyzacji wiedzy o Turcji* (1976). W swej wszechstronnej działalności popularyzującej wiedzę o krajach i językach swych naukowych zainteresowań nie ograniczał się Zajączkowski tylko do publikacji drukowanych. Uczestniczył w wielu zjazdach i sympozjach naukowych, w kraju i za granicą. Wspomnieć tu należy udział w XXV Międzynarodowym Kongresie Orientalistów w Moskwie, w XXIX Międzynarodowym Kongresie Orientalistów w Paryżu, w I, II i III Międzynarodowym Kongresie Turkologicznym w Stambule czy też w XXIV Międzynarodowej Konferencji Altaistycznej (PIAC) w Jeruzolimie w 1981 r.

Obok pracy naukowej i dydaktycznej Włodzimierz Zajączkowski poświęcał czas działalności organizacyjnej. Był członkiem Komitetu Nauk Orientalistycznych Polskiej Akademii Nauk, Komisji Orientalistycznej Oddziału Krakowskiego PAN oraz Komitetu Słowianoznawstwa PAN. Od 1980 r. działał we władzach Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego, pełniąc funkcję wiceprezesa. W 1980 r. został wybrany na prezesa Oddziału Krakowskiego powołanego do życia w 1979 r. Towarzystwa Polska–Turcja. Był członkiem międzynarodowych towarzystw naukowych: Towarzystwa Orientalistycznego w Stambule oraz Societas Uralo-Altaica.

Brał również czynny udział w rozmaitych pracach redakcyjnych, pełniąc między innymi funkcję członka Komitetu Redakcyjnego czasopisma naukowego „Folia Orientalia”.

Na zakończenie należy podkreślić niewątpliwie ogromny wkład profesora Włodzimierza Zajączkowskiego w rozwój polskiej turkologii, wynikający zarówno z wszechstronności zainteresowań naukowych, jak i pełnej zaangażowania i entuzjazmu pracy popularyzatorskiej.